

ODBIERAĆ (56) *vb impf*

o oraz a jasne; é (14) *KochPs*, *SarnStat* (12), *GosłCast*, e (4) *Mącz*.

inf odbierać (32). ◇ *praes 1 sg* odbieram (2). ◇ *2 sg* odbierasz (1). ◇ *3 sg* odbiera (7). ◇ *1 pl* odbieramy (1). ◇ *3 pl* odbierają (4). ◇ *praet 1 sg m* odbierałem (1). ◇ *3 pl m pers* odbierali (1). ◇ *fut 3 pl m pers* będą odbierać (1). ◇ *imp 2 sg* odbieraj (1). ◇ *con 3 pl m pers* niechajby odbierali (1). ◇ *part praes act* odbierając (4).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVII – XVIII w.*

1. *Brać lub dostawać od kogoś* (48) :

a. *Bez zgody właściciela, często przemocą; desumere Calep; accipere, adimere, auferre, demere, orbare, privare, subtrahere Cn [co] (8) : LeovPrzep D4v; W ziemi PodolŃkiej/ Pewne vćilki. Tátárom iz s Korony niewiem przecz dawaią/ Táki nieznośny vrgielt ktory odbieraią. MycPrz I Cv; Calep 314a; KmitaSpit C3v.*

odbierać od kogo (1): Iákoż y w tym znác Stároftow niepotężność/ bo do fądu gdy ieden ábo dwa z ruśnicami przydą/ łatwie im ruśnice Stároftá bierze/ ále kiedy ich sześcdziesiąt ábo što przydzie zá kim z ruśnicami trudno tám od tych ruśnice odbierać *GórnRozm I2v.*

Przen (2) :

odbierać od kogo (1): A on, co z puźką chodzi/ z listem pod pieczęcią: Ma ná pieczy pożytek/ y ftrzeże go z chęcią. Záfzedłzy zá gęty kierz/ iefli puźką ciężka: Wnet ią tám rewidiue/ á niewiele miefzka. [...] Świętego Piotrá kluczem depofit otwiera: A pobory ftráfzliwe od świętych odbiera. *KlonWor 49.*

Zwrot: »sobie odbierać« = pozbawiać się czegoś (1): gdy kto w bezzeńftwie zoftáie/ gdy wolne rzeczy íam íobie zákázuie/ gdy íobie tę rofkółz y kochánie odbiera/ ktoregoby bez grzechu záżyć mogł. *SkarKaz 120b.*

a. *Odzyskiwać rzecz przywłaszczoną przez kogoś [co] (1) : Krolowi Stephánowi/ nie ciężko było przez cále trzy látá Mołkiewfką ziemię woiovác/ y to co był on Tyran od W.X. Litewłkiego niefłufznie odiał/ mężnie odbierác/ y Rzeczypólp. przywrácác. *VotSzl B.**

b. *Nie zadając gwałtu lub mając do tego prawo; acceptare, accipere Cn [co] (40) : Sádow pilno ftrzedz: á gdy przydzie czás/ owoc rządnie odbierác: iedno fufzyć/ drugie chowác. *GostGosp 64.**

odbierać od kogo, od czego (3): Y połyłał potraw od ftołu fwego do nich (*marg*) Włáfnie/ y odbierał odbierki od oblicza fwego. (-)/ y rozmnożyły íię potráwy Biniáminowe *BudBib Gen 43/34; CiekPotr 73; prołzę pokornie żeby W.M. moy Mościwy Pan/ iáko inne offiáry moie/ ták y te z fortunnych przyiázdow W.M. triumphy/ iáko od tego ktory práwie ab incunabulis W.M. íeftem wízytek zwykłą Mościwą íáfką odbierác raczył *RybWit A2.**

*Przen (3) : Serce mi każe spiewác pánu íwému/ A fercu íęzyk pośłufzny pełnému Odbiera fłowá/ y nowy rym dzieie *KochPs 66; Swobodna myśl wykrzyka/ Gdy íię z trofką potyka/ Wíęc ták plácż iáko y śmiech iednáko odbiera/ Rozbiegłe ferce wściága/ á zkurczone wípiera. *RybGęśli C4.***

odbierać od czego (1): Stofuy myśli do tego/ byś vzyć vmiála/ Co od íczęścia odbierałz/ zá to dzieńkowála. *GosłCast 37.*

α. Pobierać należności, podatki, daniny itp. świadczenia; colligere JanStat; accipere Cn [co] (28) :
Goski A2; Reges aerarii, Szacownicy albo poborcę cy którzy szacunki wstawiają y odbierają. *Mącz* 349c, 191d, 442c; *GostGosp* 74 [3 r.], 80, 114 [2 r.], 124, 138, 158, 164; *Sub interregno* oba [półem] prowenty odbierać mają/ y iemi bez pozwolenia obu narodów na Elekciiéy szafować nie mają *SarnStat* 1202, 188, 362, 413, 859; *VotSzl* E, Ev.

odbierać od kogo, od czego (4): Vrządnik/ Włodarz/ Páni Stára ktora do folwarkow iędzi/ albo Pánná słuźebna według proporcyy/ iáycá/ kury/ przez całe lato za qwity odbierać od Dworek mają *GostGosp* 108, 72, 136; A kwit téz winien odbierać od Kápituły *SarnStat* 1269.

W charakterystycznych połączeniach: odbierać becзки, clo, czynsze, czyny, koce, kury, kwit, listy, nabiał, pieniądze (4), prowenta, przędzę, skory (2), szacunki, tarcicę, wagi, wymiar; odbierać na każdy czas, pod rekognicyjami, wedle znakow, za aprobacją dekretow, za kwity.

Zwroty: »do rąk swych odbierać« (1): té pieniądze [...] mają ci to pánowie Podfkárbowie z Prowizory do rąk swych odbierać/ y oné ninác inźégo/ iedno na tę potrzebę Turecką [...] obráć *SarnStat* 442.

»pod liczbą, pod wagą odbierać« (1:1): Goździe/ gonty/ cegłę/ y inſze rzeczy/ ták mále y mniefze/ pod liczbą mają odbierać: bo na tym Rzemieślnicy zwykli ofzukawác Száfárze y Vrządniki *GostGosp* 14, 58.

β. Otrzymywać rzecz pożyczoną lub wcześniej daną (5) :

odbierać od kogo (1): gdy gość przyedzie/ klucz mu dáć/ á kiedy odiedzie/ zás to rządnie odbierać od niego. *GostGosp* 22.

odbierać czym [= w jakiej postaci] (1): Dług nie zápilány, máietnością płác ma ftróná przyać. Ale iefli zápilány, tedy może zbrónić fie máietnością odbierać *SarnStat* 694.

W przeciwstawieniach: »dać, oddawać ... odbierać« (2): Piwo ma oddawác Vrządnik kiedy Pan przyedzie/ komu każe: y gdy Pan odieźdza/ ma zás sługá tenze odbierać pozofáté *GostGosp* 24, 22.

Przen (2) : Ze czterech żywioł ludzie człowieczeństwo mają. Ktorem zás ich włáności po śmierci wracáją. Ziemiá bowiem odbiera/ ziemię albo ciáło/ Wodá krew/ á wiátr oddech *KořakCath* B4v.

Zwrot: »korcem odbierać« (1): TV pátrz iáką łowitą/ lichwę s tego mamy/ Garcią kęs rozrzućiwzy/ korcem odbieramy. *RejZwierz* 138v.

2. Oddzielać od tego, co przylega (2) : Exosso, Odbieram/ Wyciągamo [!] albo łamię koścy. *Mącz* 270d.

a. Drylować (1) : Powidła ofobne/ á do kuchniey potrzebne dźiałác: peřtki odbierać na naśienie/ ále nie wárzone. *GostGosp* 130.

3. Wysłuchiwać, przyjmować przysięgę, hołd, sprawozdanie (6) :

odbierać od kogo (3): Ktorego dnia onego oftátniego oczekawamy: gdy trąby łwoiey głólem do Máieřtatu łwego ładowego wyzowie żywe y zmárle/ odbierać liczbę zřpraw od káźdego [*rationem actionum ab omnibus exacturum*] *ModrzBaz* 136v; Máią téz ciř Hetmáni od Rotmiřtrów pomieñionych/ y od źołniérzów na zamkách/ y od puřkarczów przysięgę táką odbierać/ iáká Stárořtom iefť wysřzėy opisána. *SarnStat* 1205, 426.

Zwroty: »hołd odbierać« (1): Stoiąc przed nim [*posłem carza tatarskiego*] Mołkiewłki pośelstwo przymował. Dom swoy obecny w Mołkwi za dziedźictwo máiąc/ A Hołd roku káždego wielki odbieráiąc. *MycPrz I C3v*.

»odbierać przysięgę« [*szyk zmienny*] (4): A ieřliby z obu řtron nie pewné znáki pokazáli/ tedy nie odbieráiąc przysięg z obu řtron/ dla krzywoprzysięřtwa/ máią gránicé wedle řumniénia řwego [...] vczynić *SarnStat 471, 426, 846, 1205*.

Synonimy: 1. a. *kraść, łupić, odejmać, odejmować; 3. przyjmować.*

Formacje współrdzenne cf BRAC.

Cf ODBIERAJĄCY, ODBIERANIE, ODBIERANY

JB